

Reactie op de concept bibliotheekwet

van : Stichting Dedicon,
Maarten Verboom, directeur/bestuurder
datum : 17 mei 2013

Algemeen

Het is een goede zaak dat de bibliotheekvoorziening voor personen met een leeshandicap wordt opgenomen in de wet als taak van de Koninklijke Bibliotheek.

Hiermee wordt gewaarborgd dat mensen met een leeshandicap gebruik kunnen maken van een toegankelijk aanbod aan lectuur.

In de concept wet wordt de bibliotheekvoorziening voor personen met een leeshandicap als een aparte voorziening benoemd, die naast de openbare bibliotheekvoorziening functioneert.

Een voor het algemeen publiek toegankelijke openbare bibliotheekvoorziening dient voor iedereen toegankelijk te zijn, ook voor mensen met een leeshandicap. In de UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities wordt in diverse artikelen (9, 21 en 24) gesteld dat mensen met een handicap gelijke toegang moeten hebben tot boeken, kennis en informatie tegen gelijke kosten, op hetzelfde moment en in de zelfde kwaliteit als ieder ander.

Momenteel wordt door middel van de speciale bibliotheekvoorziening voor mensen met een leeshandicap een gedeeltelijke compensatie geboden voor het ontbreken van deze gelijke toegang. Ondanks deze speciale voorziening is geen sprake van daadwerkelijke gelijke toegang tot boeken, kennis en informatie. Slechts een gering percentage van de via de openbare bibliotheek verkrijgbare lectuur en informatie is toegankelijk voor personen met een leeshandicap.

De ontwikkeling van de digitale bibliotheek biedt juist grote mogelijkheden om een openbare bibliotheekvoorziening te creëren die voor echt iedereen toegankelijk is. Zowel integratie van de huidige, reeds grotendeels digitale bibliotheekdienstverlening voor mensen met een leeshandicap met de landelijke digitale bibliotheek als ook de mogelijkheden voor toegankelijkheid die nieuwe standaarden voor eBooks (EPUB3) bieden, zijn voor de hand liggende kansen.

Ons inziens dient ook in wettelijke kaders vastgelegd te worden dat de openbare bibliotheekvoorziening toegankelijk moet zijn voor iedereen, ook voor mensen met een leesbeperking. Het zou een taak van de KB moeten zijn om deze toegankelijkheid te (laten) bewerkstelligen en te waarborgen. Vooral bij het

opzetten en het in stand houden van de landelijke digitale bibliotheek is dit essentieel.

Het ontbreken van een dergelijke aanwijzing draagt het risico in zich dat toegankelijkheid voor mensen met een leeshandicap achteraf gerealiseerd moet worden. Per definitie leidt dit tot slechts een gedeeltelijke toegankelijkheid en bovendien tot hogere kosten.

Hoewel met kracht gestreefd moet worden naar een volledig toegankelijke openbare bibliotheekvoorziening, is deze niet op korte termijn realiseerbaar en blijft er voorlopig de noodzaak ook een speciale voorziening voor mensen met een leeshandicap in stand te houden.

Specifiek

Begripsbepaling/netwerk

De instellingen die belast zijn met de uitvoering van de bibliotheekvoorziening voor mensen met een leeshandicap maken eveneens deel uit van het bibliotheeknetwerk en kunnen als zodanig benoemd worden. (art.1, art.6)
Het betreft de Stichtingen: Aangepast Lezen, Dedicon en CBB.

(in de memorie van toelichting art. 8 dienen naast Aangepast Lezen ook Dedicon en CBB benoemd te worden).

Als zodanig functioneren deze instellingen ook binnen het netwerk. (art. 7)

Noodzakelijk omgezette werken

In art. 8 wordt gesproken over 'noodzakelijk omgezette werken voor personen met een handicap'. Het gaat hier om de noodzaak werken om te zetten omdat deze niet in de juiste vorm toegankelijk zijn voor personen met een handicap. Zie hiervoor ook de Auteurswet.

Collectie

De collectie van de bibliotheekvoorziening voor personen met een leeshandicap dient deel uit te maken van het gezamenlijk collectieplan. Hierbij dient het streven te zijn dat de volledige collectie toegankelijk is. In ieder geval de digitale collectie dient toegankelijk te zijn voor personen met een leeshandicap. De collectie 'aangepaste' lectuur maakt deel uit van de gezamenlijke collectie. (art. 9)

Lidmaatschap

Leden van Aangepast Lezen kunnen als lid worden ingeschreven bij de landelijke digitale bibliotheek. Omgekeerd kunnen leden van de openbare bibliotheek en/of de landelijke digitale bibliotheek die kampen een leeshandicap als lid ingeschreven worden bij Aangepast Lezen. (art.4)

Leeshandicap

In de concept wettekst wordt gesproken over personen met een handicap (art.8). In de MvT 5.2 wordt de relatie met lezen gelegd en is er sprake van een leeshandicap. In deze reactie wordt deze term (leeshandicap) daarom ook gebruikt. De term 'leesbeperking' is echter ook gebruikelijk en wordt momenteel breder geaccepteerd.

Onder personen met een leeshandicap worden verstaan blinden, slechtzienden, dyslectici, mensen die als gevolg van een cognitieve of fysieke handicap een beperking ondervinden in hun leesvermogen. Veelal gaat het om een permanente, onherstelbare beperking. Het kan echter ook gaan om een tijdelijke beperking als gevolg van bijvoorbeeld (tijdelijke) ziekte of andere aandoening.

Digitale werken

Technisch gezien zijn de gesproken boeken en periodieken die geproduceerd en geleverd wordt aan personen met een leeshandicap 'digitale werken', ongeacht of deze op CD Rom of via streaming of als download verstuurd worden. Deze worden echter onder bijzondere voorwaarden ter beschikking gesteld (Auteurswet art. 15i, overeenkomst met uitgevers). Hebben de wettelijke bepalingen in art. 15 e.v. impact hierop?

Internationale uitwisseling

In samenwerking met OCW en V&J wordt momenteel gewerkt aan teksten voor WIPO, TIGAR en ETIN die internationale samenwerking moeten vergemakkelijken en een breder aanbod voor mensen met een leeshandicap moeten faciliteren. Onder andere de artikelen 14 en 17 spreken dit mogelijk tegen terwijl in de toelichting op de concept tekst van de Wet wel het stimuleren van de samenwerking met onder andere Vlaanderen als positief punt wordt benoemd onder andere ten gevolge van de artikelen met betrekking tot de landelijke digitale bibliotheek.